

Zdjęcie fitosocjologiczne: powierzchnia 1 m², ekspozycja: SE, nachylenie: 15°, pokrycie warstwy zielnej: 50%, Ch. O. *Arrhenatherion elatioris*: *Taraxacum officinale* coll. 2, *Dactylis glomerata* 1, *Crepis biennis* +, *Trifolium repens* +; Ch. O. *Plantaginetalia majoris* et All. *Polygonion avicularis*: *Plantago major* 1, *Polygonum aviculare* +; Ch. Cl. *Molinio-Arrhenatheretea*: *Trifolium pratense* 1, *Achillea millefolium* +, *Elymus repens* +; Inne: ***Dorycnium herbaceum* 2**, *Artemisia vulgaris* +, *Conyza canadensis* +, *Oxalis stricta* +, *Rubus caesius* +, *Setaria viridis* +.

Summary. New anthropogenic locality of *Dorycnium herbaceum* (Fabaceae) in Krosno. New locality of *Dorycnium herbaceum* Vill., anthropogenic in character has been found in Krosno (ATPOL square FG03). A few young bushes grew on the rubble driveway. There is second unquestionable locality of *D. herbaceum* in Poland.

LITERATURA

- BARYŁA J. & BARTOSZEK W. 2001. *Dorycnium herbaceum* Vill., Szyplin zielny. – W: R. KAŻMIERCZAKOWA & K. ZARZYCKI (red.), Polska czerwona księga roślin. Paprotniki i rośliny kwiatowe, s. 230–231. Instytut Botaniki im. W. Szafera i Instytut Ochrony Przyrody, Polska Akademia Nauk, Kraków.
- CELIŃSKI F. & FILIPEK M. 1957. Rezerwat leśno-stepowy w Bielinku nad Odrą. – Ochr. Przyr. **24**: 22–272.
- CELIŃSKI F. & FILIPEK M. 1958. Flora i zespoły roślinne leśno-stepowego rezerwatu w Bielinku nad Odrą. – Bad. Fizjor. Pol. Zach. **4**: 5–198.
- MEUSEL J., JÄGER E. & WEINERT E. 1965. Vergleichende Chorologie der zentraleuropäischen Flora. s. 583–258. G. Fischer, Jena.
- SCHULZ R. 1919. Zweiter Beitrag zur Flora des märkischen untern Odertals. – Verh. bot. Vereins Prov. Brandenburg **61**: 82–96.
- ŚWIĘS F. 1983. *Dorycnium pentaphyllum* Scop. subsp. *herbaceum* (Vill.) Rouy oraz *Chamaespartium sagittale* (L.) Gibbs for. *latifolia* Rouy et Fouc. – nowe gatunki dla flory polskich Karpat. – Fragn. Flor. Geobot. **27**(4): 557–563.

DOMINIK WRÓBEL, Instytut Botaniki im. W. Szafera, Polska Akademia Nauk, ul. Lubicz 46, PL-31-512 Kraków, Polska; e-mail: wrobdom@poczta.onet.pl
KRZYSZTOF MRÓZ, ul. Mazurkiewicza 25, PL-38-400 Krosno, Polska

Przyjęto do druku: 16.01.2007 r.

Rosa woodsii (Rosaceae) – nowy gatunek we florze Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej

W czerwcu 2006 r. w czasie badań terenowych nad chorologią gatunków róż na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, odkryto w kompleksie skalnym Góry Birów, stanowisko nowego dla badanego terenu gatunku róży – *Rosa woodsii* Lindl. (Syn.: *R. deserta* Lunell, *R. sadbergii* Greene, *R. maximiliani* Nees).

Góra Birów znajduje się na północ od ruin Zamku Ogrodzienieckiego w Podzamczu i wznosi się ponad otaczającą ją Doliną Krztyni. Stanowi ona swoistego rodzaju pomost

Ryc. 1 (Fig. 1). Lokalizacja stanowiska (Situation of stand of) *Rosa woodsii* Lindl.

pomiędzy Pasmem Skał Smoleńsko-Niegowonickich a Skałami Podlesickimi. Należy do grupy najwyższych ostańców w tym obszarze (461 m n.p.m.). Lokalizację stanowiska znalezionej róży przedstawia rycina 1.

Rosa woodsii jest płożącym się lub wyprostowanym krzewem o wysokości od 0,5 do 3 m. Pędy bez rozgałęzień lub z licznymi rozgałęzieniami. Kolce liczne, cienkie, smukłe, proste, niekiedy ± zagięte. Liście 5–11-listkowe, owalne, eliptyczne lub odwrotnie jajowate, brzegiem piłkowane. Listki 2–5 × 1–2,5 cm. Kwiaty od bladego do ciemnoróżowych, pojedyncze lub zebrane w kilkunastokwiatowe kwiatostany (Ryc. 2).

Ryc. 2 (Fig. 2). *Rosa woodsii* Lindl.: kwiat (flower)

Ryc. 3 (Fig. 3). *Rosa woodsii* Lindl.: pęd kwiatowy (flowering shoot) (KRÜSSMANN 1974).

Hypancjum i szypułki nagie. Działki kielicha niezbyt długie, 1–2 cm, na szczycie lekko rozszerzone, na dojrzałych owocach rozpostarte lub w górę wzniesione (Ryc. 3). Owoce eliptyczne lub prawie okrągłe, czerwone lub ciemnopurpurowe, do 15 mm szerokie i 2 cm długie, zawierają od 15 do 30 niełupek (GILL i in. 1974; BLAUER i in. 1975; CONQUIST i in. 1997).

Róża ta występuje w dwóch odmianach: var. *ultramontana* (Wats.) Jepson o liściach brzegiem nie ogruczolonych i var. *woodsii* o liściach mniejszych i brzegiem gruczolowatych (WELSH i in. 1987; CONQUIST i in. 1997; K. Allred, New Mexico State University, informacja ustna). Okazy z Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej zaliczono do var. *ultramontana* (Wats.) Jepson.

Naturalne stanowiska *Rosa woodsii* rozciągają się od Minnesoty do Alaski, południowego rejonu Arizony, północnego Meksyku, Teksasu, Kansas i Dakoty (Ameryka Północna). Porasta najczęściej strome, suche, trawiaste zbocza, piaszczyste wzgórza, brzegi rzek oraz subalpejskie i borealne lasy. Rośnie zarówno na stanowiskach nasłonecznionych, a także w różnym stopniu zacienionych (PACIFIC SOUTHWEST EXPERIMENTAL STATION 2002).

Populacja *Rosa woodsii* na Górze Birów występuje łąnowo w postaci dwóch dużych płatów liczących po kilkadziesiąt krzewów. Płaty te zlokalizowane są po obu stronach dużego wapiennego masywu wnoszącego się ponad szczytowym wypłaszczeniem Góry.

Pierwszy z płatów o powierzchni około 120 m² znajduje się po południowej, nasłonecznionej stronie tegoż masywu skalnego w strefie kontaktowej między murawą kserotermiczną *Origano-Brachypodietum* a murawą naskalną *Festucetum pallentis*. W skład populacji wchodzi osobniki o wysokości około 70 cm. Stosunki fitosocjologiczne w zajmowanym przez ten gatunek płacie przedstawia poniższe zdjęcie fitosocjologiczne (nazewnictwo roślin przyjęto za MIRKIEM i in. (2002).

Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, Góra Birów, pow. zdj. 100 m², gleba typu rędzina, zwarcie warstwy a – 1%, b – 70%, c – 20%, liczba gatunków 29. Warstwa a: *Acer pseudoplatanus* +, *Sambucus nigra* +. Warstwa b: *Rosa woodsii* 4.5, *Rubus idaeus* 2.2, *Corylus avellana* +, *Acer pseudoplatanus* +, *Ulmus minor* +. Warstwa c: *Aegopodium podagraria* 4.4, *Galium mollugo* +, *Artemisia vulgaris* +, *Poa annua* +, *Plantago media* +, *Urtica dioica* +, *Veronica chamaedrys* +, *Stellaria holostea* +, *Libanotis pyrenaica* +, *Primula elatior* +, *Trifolium pratense* +, *Ranunculus auricomus* +, *Taraxacum officinale* +, *Tusilago farfara* +, *Achillea millefolium* +, *Clinopodium vulgare* +, *Melica nutans* +, *Fragaria vesca* +, *Stachys recta* +, *Brachypodium pinnatum* +, *Phyteuma boehmeri* +, *Medicago falcata* +.

Drugi z płatów znajduje się po drugiej, północnej, ocienionej stronie wapiennego masywu przy ścieżce prowadzącej do jaskini. Krzewy o wysokości średnio 90 cm, porastają powierzchnię około 180 m². Stosunki fitosocjologiczne na tym stanowisku przedstawiają się następująco:

Wyżyna Krakowsko-Częstochowska, Góra Birów, pow. zdj. 100 m², gleba typu rędzina, zwarcie warstwy a – 10%, b – 90%, c – 10%, liczba gatunków 11. Warstwa a: *Tilia platyphyllos* +, *Fraxinus excelsior* +, *Acer platanoides* +, *A. pseudoplatanus* +. Warstwa b: *Rosa woodsii* 4.5, *Acer platanoides* +, *Corylus avellana* +, *Ulmus minor* +. Warstwa c: *Urtica dioica* +, *Aegopodium podagraria* 3.3, *Poa nemoralis* +, *Taraxacum officinale* +.

Odwierciedleniem warunków na zajmowanych przez ten gatunek stanowiskach mogą być średnie wartości wskaźników według ELLENBERGA (1974), które przedstawiają się następująco: płat 1; L (wskaźnik światła) – 6,3; F (wskaźnik wilgotności) – 4,8; R (odczyn gleby) – 7,3; N (zawartość azotanów) – 5,8. Płat 2: L – 4,8; F – 5,5; R – 6,6; N – 6,7. Największe różnice w przedstawionych wskaźnikach dotyczą wskaźnika światła (L) od 4,8 do 6,3 co odpowiada siedliskom od dużego stopnia zacienienia do nasłonecznionych, ale z przejściowym okresem ocienienia. Takie też warunki na stanowiskach *Rosa woodsii* możemy obserwować na Górze Birów. Pozostałe wskaźniki są do siebie zbliżone i odpowiadają glebom świeżym (F) o odczynie zasadowym lub zbliżonym do zasadowego (R). Nieco wyższy wskaźnik azotowości (N) w drugim płacie związany jest z rodzajem siedliska, gdyż są to zadrzewienia o ekspozycji północnej, bogatsze w związki azotowe niż zbiorowisko murawowe po stronie południowej.

Rosa woodsii jest niewątpliwie obcym elementem flory Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej i Polski. Pochodzenie tego gatunku na tym stanowisku nie jest jasne. Prawdopodobnie mógł on zostać rozsiały z hodowli przez ptaki.

Pojawienie się tego antropofita świadczy o niestabilności i zaburzeniach antropogenicznych zbiorowisk roślinnych w obszarze Góry Birów. Stwarza to jednocześnie możliwość obserwacji ewentualnych zmian zachodzących w tych zbiorowiskach pod wpływem tego gatunku.

Summary. *Rosa woodsii* (Rosaceae) – a new species in the flora of the Kraków-Częstochowa Upland. In 2006 a new species of *Rosa* L. in the flora of the Kraków-Częstochowa Upland was found in Birów Mountain. *Rosa woodsii* Lindl. grows in two sites in this stand. Both sites were documented using Braun-Blanquet method. Locality of stand presented Figure 1. The material of species is deposited in Herbarium of the Ojców National Park (OPN).

LITERATURA

BLAUER A. C., PLUMMER A. P., MCARTHUR E. D., STEVENS R. & GIUNTA B. C. 1975. Characteristics and hybridization of important intermountain shrubs. I. Rose family. Research Paper INT – 169. U.S.

Department of Agriculture, Forest Service, Intermountain Forest and Range Experiment Station, Ogden: 36

CONQUIST A., HOLMGREN N. H. & HOLMGREN P. K. 1997. Intermountain flora: vascular plants of the Intermountain west, USA. **3**. Part A; Subclass *Rosidae* (except *Fabales*). s. 446 The New York Botanical Garden, New York.

ELLENBERG H. 1974. Zeigerwerte der Gefäßpflanzen Mitteleuropas **9**, s. 7–22. Göttingen.

GILL J. D. & POGGE F. L. 1974. *Rosa* L. Rose. – W: C. S. SCHOPMEYER, tech. cord. Seeds of woody plants in the United States. Agric. Handbook **654**, s. 732–737. U.S. Department of Agriculture, Washington.

KRÜSSMANN G. 1974. Rosen, Rosen, Rosen. Berlin und Hamburg Unser wissen über die Rose: 281.

MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes of Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.), Biodiversity of Poland **1**, s. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Science, Kraków.

PACIFIC SOUTHWEST EXPERIMENT STATION. 2002. Fire effect information system: www.fs.fed.us/database/feis.plant

WELSH S. L., ATWOOD N. D., GOODRICH S. & HIGGINS L. C. 1987. A Utah flora. Great Basin Naturalist Memoirs. **9**: 894. Brigham Young University, Provo. UT.

ANNA SOŁTYS, *Ojcowski Park Narodowy, PL-32-047 Ojców 9, Poland; email: ana_soltys@wp.eu*
RYSZARD POPEK, *Zakład Botaniki, Instytut Biologii, Akademia Pedagogiczna, PL-31-054 Podbrzezie 3, Kraków, Poland*

Przyjęto do druku: 24.01.2007 r.

Uzupełnienia do flory Gór Słonnych

Góry Słonne to niewielkie pasmo górskie stanowiące najbardziej wysunięty na północny zachód fragment polskich Karpat Wschodnich. Flora tego obszaru była badana pod koniec lat siedemdziesiątych XX w. (ZEMANEK 1981).

W latach 1999–2005 odnaleziono wiele nowych dla tego terenu gatunków, nie podawanych przez ZEMANKA (1981). Odnaleziono także kolejne stanowiska gatunków, które na tym terenie miały ich co najwyżej kilka.

WYKAZ GATUNKÓW

Nomenklatura oraz kolejność gatunków według MIRKA i in. (2002). Stanowiska zostały zlokalizowane w siatce ATPOL o boku 2 km zgodnie z metodyką zaproponowaną przez ZAJĄCA (1978). Zastosowano następujące skróty i symbole: m. – między, * – zadomowiony gatunek synantropijny, ! – gatunek nowy, dotychczas w Górach Słonnych nie notowany.

Equisetum hyemale – Liczne kilkusetkaszowe populacje na suchych zboczach nad potokiem w buczynie karpackiej. Biała Góra (FG 16 21).

**Fumaria officinalis* – Archeofit. Pojedyncze okazy w uprawie ziemniaków. Wola Postołowa (FG 26 24).